

BAB I BUBUKA

1.1 Kasang Tukang Masalah

Basa jeung budaya Sunda lahir ku ayana masarakat Sunda. Kamekaran basa Sunda teu leupas tina kahirupan jeung kamekaran masarakatna. Parobahan-parobahan nu aya di masarakat Sunda tangtu mangaruhun kana kamekaran basa Sundana sorangan. Éta hal saluyu jeung pamadegan Chaer (2007, kc. 33) yén basa miboga sipat dinamis.

Jawa Barat diwangan ku wilayah-wilayah kabupatén/kota, anu padumukna umumna ngagunakeun basa Sunda. Basa Sunda nu bisa dipikaharti ku sakumna masarakat Jawa Barat disebut basa Sunda lulugu. Sakumaha anu dijelaskeun ku Sudaryat (2010, kc. 7) yén basa Sunda lulugu téh anu kaharti ku masarakat Sunda anu mangkuk di wewengkon-wewengkon tur miboga basa Sunda wewengkon.

Jaba ti basa Sunda lulugu, dina kahirupan sapopoé masarakat Sunda di unggal wewengkon dipikawanoh basa Sunda anu has anu disebut basa Sunda wewengkon.. Dialék ilaharna disebut *logat* ku masarakat awam. Dialék nyaéta sistem kabasaan nu dipaké ku hiji masarakat nu béda jeung masarakat séjenna. Dialék mangrupa salasahiji variasi basa dumasar panyaturna. Dialék nyaéta variasi basa ti sakelompok panyatur nu aya di hiji tempat, wilayah nu tangtu sok disebut ogé dialék aréal, dialék régional atawa dialék géografi (Chaer jeung Agustina: 2014 kc. 63).

Salasahiji conto basa Sunda dialék di Indramayu Kacamatan Léléa. Di ieu kacamatan tumuwuh basa Sunda dialék téh rada béda jeung wewengkon séjenna di Jawa Barat lainna. Jaba ti basa Sunda, tumuwuh ogé basa Jawa. Balukarna di Indramayu, hususna Kacamatan Léléa, tumuwuh dua basa wewengkon, nyaéta basa Sunda dialék Indramayu jeung basa Jawa dialék Indramayu. Saluyu jeung keterangan Sudaryat (2009, kc. 48) yén di Kabupatén Indramayu tumuwuh dua basa nu béda nyaéta basa Sunda jeung basa Jawa, tumuwuh jeung mekar babarengan di Indramayu. Di sababaraha kacamatan dominan ngagunakeun basa Sunda, tapi di kacamatan-kacamatan séjén di Indramayu ngagunakeun basa Jawa. Pamakéan basa Sunda di daerah Indramayu bisa disebut basa Sunda dialék Indramayu. Kitu ogé, pamakéan basa Jawa di Indramayu bisa disebut basa Jawa dialék Indramayu. Ditilik tina pangalaman tatanggana, Cirebon, masarakat Deasty Herliyannie, 2018

BASA SUnda DIALÉK INDRAMAYU DI KACAMATAN LELEA

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu |
perpustakaan.upi.edu

Indramayu ogé miboga basa husus basa Indramayu, salaku pacampuran basa Sunda jeung basa Jawa di Indramayu.

Lantaran aya dua basa dialék anu tumuwuh, tangtu di antara éta dua basa téh bakal silih pangaruhan. Malah teu nutup kamungkinan salasahiji basa dialék tumuwuh jeung sumebar leuwih kuat batan basa dialék séjénna. Balukarna, salasahiji basa dialék bisa kadéséh tur punah. Hal sarupa kitu téh kaalaman ku basa Sunda dialék Indramayu anu beuki dieu beuki kadéséh ku basa Jawa dialék Indramayu. Teu saeutik panyatur basa Sunda dina komunikasi réa ngagunakeun kecap-kecap tina basa Jawa. Lamun kaayaan kitu diantep, lila-lila basa Sunda dialék Indramayu bakal kasilih ku basa Jawa dialék Indramayu.

Basa Sunda mangrupa basa indung pikeun urang Sunda. Basa indung pikeun nu cicing di Jawa Barat atawa saluareunna. Indramayu mangrupa salasahiji kabupatén di Jawa Barat. Numutkeun sajarah Indramayu mangrupa daerah bagéan Sumedang baheulana tuluy jadi Indramayu kusabab *diambil-alih* ku Wiralodra. Kusabab salasahiji kabupatén di Jawa Barat geus sakuduna basa indung nu dipaké nyaéta basa Sunda, tapi di Indramayu geus langka masarakat nu maké basa Sunda.

Di Kabupatén Indramayu, leuwih pernahna di Désa Léléa aya basa Sunda nu béda jeung basa Sunda lulugu atawa nu aya di daerah Priangan. Katitén yén di Indramayu lolobana masarakat ngagunakeun basa Jawa dibanding basa Sunda. Tapi di Désa Léléa masih aya kénéh basa Sunda nu sok disebut Sunda Léa. Basa Sunda Léa béda jeung basa Sunda lulugu atawa basa Sunda nu aya di Bandung, Garut jrrd. Contona baé kecap “nyaéta” dina basa lulugu tapi dina basa Sunda Léa “nyaéto”. Salian ti éta, aya ogé kecap “kamberan” nu biasana ku urang priangan mah disebutna “sangkan”.

Sanajan ngabogaan kaunikan sorangan basa Sunda Léa teu pati ténar, komo di kalangan rumaja. Ku sabab letak géografis Indramayu padeukeut jeung Jawa, pangaruh basa Jawa kacida gedéna. Ku kituna ieu masalah kudu diréngsékeun sangkan basa Sunda Léa teu lastari.

Ningali kaayaan saperti kitu, perlu ayana inventarisasi kecap basa Sunda dialék Indramayu sabab mun henteu diinventarisasi éta basa bakal punah.

Nepi ka ayeuna, panalungtikan ngeunaan basa dialék nu aya di Jawa Barat memang geus aya. Sakaterang panalungtik, panalungtikan

Deasty Herliyannie, 2018

BASA SUNDA DIALÉK INDRAMAYU DI KACAMATAN LELEA

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu |
perpustakaan.upi.edu

ngeunaan basa Sunda wewengkon Indramayu teu acan kungsi dilaksanakeun. Éta ogé kungsi aya makalah dina Kongrés Basa Sunda di Bogor taun 1988 ngeunaan Basa Sunda wewengkon Léléa Ilir anu disusun ku Oyon Sofyan Umsari. Jaba ti éta panalungtikan ngeunaan basa Sunda wewengkon nu dilaksanakeun ku Departemen Pendidikan Bahasa Daerah téh geus réa. Di antarana nya éta *Basa Sunda Dialék Sukabumi di Kacamatan Waluran* (Adi Senjaya, 2005), *Basa Sunda Dialék di Kacamatan Langensari Kota Banjar* (Desi Maulina R, 2007), *Basa Sunda Dialék Majaléngka di Kacamatan Sukahaji* (Dedeh Nurfaridah, 2008). Éta panalungtikan téh umumna ngulik jeung medar kecap-kecap katut peta sebaran di masing-masing wewengkon. Panalungtikan anu ayeuna dilaksanakeun ogé ngulik jeung medar basa Sunda wewengkon, hususna di wewengkon Léléa Indramayu. Dina ieu panalungtikan henteu dipedar peta penyebaran kandaga kecap tapi leuwih nyoko kana invéntarisasi kandaga kecap wewengkon Léléa nu dipaké dina komunikasi sapopoé ku masarakat. Dumasar kana keterangan di luhur panalungtikan nu judulna “*Basa Sunda Dialék Indramayu di Kacamatan Léléa (Ulikan Wangun jeung Harti)*” dilaksanakeun.

1.2 Idéntifikasi jeung Rumusan Masalah

1.2.1 Idéntifikasi Masalah

Sabada niténan kasang tukang tadi, katitén aya sababaraha masalah nu aya di tempat panalungtikan, nyaéta:

- a. Di Kacamatan Léléa Kabupatén Indramayu masih digunakeun basa Sunda;
- b. Teu sakabéh désa di Kacamatan Léléa maké basa Sunda;
- c. Basa Sunda dialék Léléa nyoko kana wangun, harti sarta bébédaanana jeung basa Sunda lulugu.

1.2.2 Rumusan Masalah

Dumasar kana kasang tukang jeung idéntifikasi masalah di luhur, masalah dina ieu panalungtikan dirumuskeun jadi wangun patalékan ieu di handap :

- 1) Naon waé kecap basa Sunda dialék Indramayu di Kacamatan Léléa?

Deasty Herliyannie, 2018

BASA SUNDA DIALÉK INDRAMAYU DI KACAMATAN LELEA

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu |
perpustakaan.upi.edu

- 2) Kumaha wangu kecap basa Sunda dialék Indramayu di Kacamatan Léléa?
- 3) Kumaha harti kecap (léksiko-semantis) basa Sunda dialék Indramayu di Kacamatan Léléa?
- 4) Kumaha bédéaan basa Sunda dialék Indramayu jeung basa Sunda lulugu?

1.3 Tujuan Panalungtikan

1.3.1 Tujuan Umum

Tujuan umum tina ieu panalungtikan nyaéta minangka salah sahiji tarékah pikeun mikanyaho ngadéskripsikeun basa Sunda dialék Indramayu nu dipaké di Kacamatan Léléa.

1.3.2 Tujuan Husus

Sacara husus, ieu panalungtikan miboga tujuan nu hayang dihontal nyaéta ngadéskripsikeun opat hal, nyaéta:

- a) Kecap basa Sunda dialék Indramayu di Kacamatan Léléa,
- b) Wangun kecap basa Sunda dialék Indramayu di Kacamatan Léléa,
- c) Léksiko-semantis basa Sunda dialék Indramayu di Kacamatan Léléa, jeung
- d) Bédéaan basa Sunda dialék Indramayu jeung basa Sunda lulugu.

1.4 Mangpaat/Signifikansi Panalungtikan

1.4.1 Mangpaat Tioritis

Mangpaat tioritis tina ieu panalungtikan nyaéta bisa nyangking sajumlahing varéasi basa nu anyar nu aya di daerah panalungtikan, ku kituna bisa ngajembaran kandaga kecap basa Sunda nu aya.

1.4.2 Mangpaat tina Segi Kawijakan

Dipiharep tina ieu panalungtikan bisa ngarojong kana kamekaran basa Sunda dialék Indramayu di Kacamatan Léléa ogé pamaréntah bisa netepkeun basa Sunda jadi salahsiji mata pangajaran muatan lokal di Indramayu hususna di Kacamatan Léléa.

1.4.3 Mangpaat Praktis

- a. Pikeun panalungtik, bisa ngeuyeuban kabeungharan kecap basa dialék,

Deasty Herliyannie, 2018

BASA SUNDA DIALÉK INDRAMAYU DI KACAMATAN LELEA

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu |

perpustakaan.upi.edu

- b. Pikeun siswa, méré gambaran kabeungharan kecap basa Sunda dialék pikeun ngaronjatkeun kamampuh basa Sunda,
- c. Pikeun guru, bisa dijadikeun bahan tinimbangan dina nyusun bahan pangajaran basa Sunda,
- d. Pikeun masarakat, bisa dipaké numuwuhkeun kasadaran masarakat dina ngalarapkeun jeung mikaweruh dialék basa Sunda nu dipimilik.

1.4.4 Mangpaat tina Segi Isu sarta Aksi Sosial

Dipiharep tina ieu panalungtikan bisa jadi panggeuing ka masarakat hususna masarakat Kacamatan Léléa sangkan ngajaga jeung ngamumulé basa Sunda Kacamatan Léléa.

1.5 Sistematika Tulisan

Ieu skripsi téh disusun jadi lima bab. Anapon sistematikana saperti ieu di handap:

Bab I Bubuka, eusina ngawengku kasang tukang panalungtikan, rumusan masalah, tujuan panalungtikan anu dibagi jadi dua nyaéta tujuan umum jeung tujuan husus, mangpaat panalungtikan anu dibagi jadi opat nyaéta mangpaat teoritis; mangpaat praktis; mangpaat tina segi kawijakan; jeung mangpaat tina segi isu, jeung aksi sosial sarta sistimatika tulisan.

Bab II Ulikan Tiori, eusina ngawengku tiori-tiori nu ngadadasaran panalungtikan sarta kalungguhan masalah nu ditalungtik dina widang paélmuan. Dina ulikan pustaka, tiori-tiori nu aya dibandingkeun sarta dipatalikeun jeung masalah nu keur ditalungtik. Salian ti ayana tiori-tiori nu ngadadasaran dina BAB II gé kudu aya pedaran ngeunaan panalungtikan saméméhna jeung kalungguhan tioritis panalungtikan nu dilaksanakeun.

Bab III Météode Panalungtikan, eusina ngawengku desain panalungtikan, lokasi jeung sumber data panalungtikan, instrumén panalungtikan, téhnik ngumpulkeun data, jeung téhnik analisis data.

Bab IV Hasil jeung Pedaran, eusina ngawengku analisis data nu patali jeung rumusan masalah, tujuan panalungtikan, katut tiori-tiori dina BAB II.

Deasty Herliyannie, 2018

BASA SUNDA DIALÉK INDRAMAYU DI KACAMATAN LELEA

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu |
perpustakaan.upi.edu

Bab V Kacindekan, Implikasi, jeung Rékoméndasi, eusina ngeunaan kumaha panalungtik nafsirkeun hasil analisis panalungtikan. Kacindekan mangrupa jawaban tina daftar pertanyaan nu aya dina rumusan masalah. Saran atawa rékomendasi ditujukeun ka nu nyieun kawijakan, ka nu ngagunakeun éta hasil panalungtikan, jeung ka para panalungtik lianna nu rék nalungtik masalah nu sarua minangka lajunin g laku tina hasil panalungtikan.